

Мацука Вікторія

доцент, к.е.н., доцент кафедри менеджменту
Маріупольський державний університет

СИНЕРГЕТИЧНЕ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ РЕГІОНУ

Сучасний світ характеризує посилення фінансово-економічної небезпеки, кризових явищ, конфліктів, наслідки яких загрожують існуванню суспільства.

Усе це підвищує інтерес до феномена фінансово-економічної безпеки та управління нею. В багатьох регіонах світу спостерігаються тенденції інтеграції, демократизації суспільства, інформатизації й інтелектуалізації, що впливає на розвиток сучасного менеджменту.

Тож розглянемо методологічні основи синергетичного управління фінансово-економічною безпекою регіону. Для дослідження синергетичного управління фінансово-економічною безпекою регіону уточнимо категорії синергетики. Так, синергія як закон ототожнюється із самою системою; синергізм – це явище, що можна спостерігати; синергетичний ефект – це результат явища, який можна вимірювати у вартісному чи іншому вираженні, а також результат самоорганізації; самоорганізація – це процес переходу від дезорганізації до організації [1, с.49].

За допомогою цих категорій виявимо зміст традиційних методів управління, що в сукупності з імплементацією синергетичного підходу надає можливість обґрунтувати напрямки їх трансформації й розробити систему інструментів синергетичного управління фінансово-економічною безпекою регіону.

Управління фінансово-економічною безпекою регіону здійснюється на підставі застосування:

- методів управління (економічних, адміністративних, організаційних, соціально-психологічних, інформаційних, нормативно-правових);
- інструментів управління (технологій, програм);

Економічні методи пов'язані з вирішенням завдань щодо запобігання фактичного виникнення потенційних загроз та прогнозування макроекономічної ситуації в розрізі регіонів. Ця група методів містить методи економічного планування, прогнозування. Сутність і характер дії цих методів більше відповідає змісту й особливостям синергетичного управління, але вимагає вагомих управлінських і фінансових витрат на побудову, функціонування й адміністрування відповідних систем економічного регулювання [2, с. 162-163].

Адміністративні методи – це заходи держави, які передбачають заборони, дозвіл або примус (укази, розпорядження, ліцензування, встановлення фіксованих цін тощо) [3].

Зазначені методи застосовуються в умовах, коли поточна ситуація вимагає прийняття жорстких адміністративних рішень. Ці методи доцільно застосовувати при розробці та реалізації стратегії трансформації, адже саме тоді виникає найбільша ймовірність перетворення потенційних загроз у небезпеки.

Адміністративні методи розробляються суб'єктами державної політики і є обов'язковими до виконання. Зазначена група методів є досить ефективною, оскільки починає діяти негайно і охоплює усі суб'єкти, залучені у відповідні економічні процеси.

Організаційні методи передбачають систему організаційних і розпорядчих впливів, спрямованих на досягнення поставленої мети – забезпечення економічної безпеки національної економіки, своєчасне надання розпоряджень.

До групи організаційних методів віднесено такі:

– організаційне нормування – стандарти, організаційно-структурні нормативи (наприклад, концептуальна модель управління системою фінансово-економічної безпеки регіону тощо); адміністративно-організаційні нормативи;

– організаційне планування містить завдання для досягнення мети забезпечення економічної безпеки національної економіки; якісні показники;

забезпечення реалізації управлінської діяльності забезпечення економічної безпеки, план організаційних заходів;

– організаційний інструктаж передбачає консультування та інструктаж фахівців і службовців в системі управління фінансово-економічною безпекою регіону для надання їм допомоги при усуненні труднощів, що виникають у процесі реалізації управлінських рішень;

– організаційний контроль – це програма виконання рішень і розпоряджень органів управління різного рівня щодо економічної безпеки національної економіки;

– діагностики кризових періодів, індикативні методи.

Методи даної групи тісно пов'язані із групою економічних методів, вимагають регулярного перегляду і коректування, адже зміна ситуації та умови невизначеності економічного середовища не можуть залишатися незмінними протягом тривалого періоду.

Організаційний аспект забезпечення фінансово-економічної безпеки регіонів України має здійснюватися у відповідності з наступними вимогами:

– чітке розмежування функцій апарату Президента України, Кабінету Міністрів України та інших центральних органів виконавчої влади;

– визначення завдань державного і місцевого рівнів та відповідне розмежування функцій центральних та регіональних органів при забезпеченні єдності системи виконавчої влади;

– адекватне інформаційне забезпечення функцій управління державою.

Із синергетичної точки зору методи цієї групи формують жорсткий управлінський каркас і залучають «силові» впливи для підтримки системи. Крім того, організаційні рішення через значний вплив суб'єктивного фактору можуть первісно задати невірну траєкторію розвитку, а адміністративні важелі – завадити реалізації власного потенціалу системи і отримання нею свого оптимального шляху [2, с. 162].

Група соціально-психологічних методів представлена сукупністю соціуму, а також соціальними процесами, які в ньому відбуваються. Сучасна

теорія державного управління шукає нові підходи здійснення ефективного управління та впливу для забезпечення соціального розвитку та національної безпеки. Дана група методів є складовою сучасної методології управління, але на практиці їх ефективність проявляється лише в сукупності з іншими методами управління.

Інформаційні методи – представляють собою сукупність прийомів донесення інформації, вибору інформації, доступність інформаційних джерел тощо. Сучасному середовищу не бракує інформації, задача суб'єктів управління економічною безпекою регіону направити інформаційні потоки у необхідний напрямок, визначити найбільш ефективні прийоми донесення інформації для всіх учасників системи забезпечення економічної безпеки національної економіки.

Нормативно-правові методи є результатом реалізації адміністративних методів. Представляють собою сукупність способів впливу на елементи економічної безпеки регіонів та національної економіки в цілому через формування відповідних нормативних та правових документів на різних рівнях управління.

Управління фінансово-економічною безпекою регіонів України здійснюється за допомогою певних інструментів – практичних підходів, які використовують суб'єкти державної політики для забезпечення безпеки регіонів та національної економіки в цілому. Використовуються наступні інструменти – технології та програми:

– застосування інформаційних технологій забезпечує автоматизоване управління збором інформації, яка надходить від різноманітних зовнішніх і внутрішніх джерел, із подальшим її зберіганням й обробкою; основними джерелами інформації про стан та складові економічної безпеки національної економіки України є інтернет ресурси: на державному рівні – Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, Державної служби статистики України; на регіональному рівні – офіційні сайти обласних

*Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики»*

державних адміністрацій та їх відповідних департаментів; на місцевому рівні – сайти місцевих виконавчих комітетів;

– прикладні програмні продукти спеціального призначення забезпечують ефективне виконання конкретних завдань, що пов'язані зі статистичною обробкою даних, ранжуванням спецінформації, підтримкою управлінських процесів діагностики загроз, їх впливу, прогнозування рівня економічної безпеки регіонів та національної економіки в цілому тощо.

Вагомою складовою управління економічною безпекою України виступає нормативно-правове забезпечення. Елементами правового забезпечення є: Закони України; Укази Президента; Постанови Верховної Ради; Постанови Кабінету Міністрів; накази міністерств і відомств; міжнародні угоди, учасником яких є наша держава [4, с. 52].

Так, проведене дослідження свідчить про ключову роль в синергетичному управлінні методів й інструментів організації (активізації самоорганізації), які забезпечують саморегулювання і саморозвиток регіонів. Передумовами синергетичного управління фінансово-економічною безпекою регіонів є: виокремлення найважливіших індикаторів економічної безпеки, ідентифікація загроз, здійснення діагностики, автентифікації регіону як суб'єкта забезпечення економічної безпеки національної економіки, прогнозування рівня фінансово-економічної безпеки регіонів.

Таким чином, синергетичне управління фінансово-економічною безпекою регіонів, полягає не в активній роботі з наслідками виниклих загроз, а проактивному захисті. Тобто переорієнтація із силового (енергетичного) управління на несилове (інформаційне) управління. Дешевше передбачити появу загроз, використовуючи альтернативний управлінський інструментарій, зокрема систему параметрів випереджального (прогнозного) оцінювання внутрішнього й зовнішнього середовища, ніж усувати їхні руйнівні наслідки.

Список використаних джерел:

1. Корчевська Л. О. Синергетичний підхід до управління економічною безпекою підприємства. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія:*

[http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuес_2016_1\(2\)_56](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuес_2016_1(2)_56). (дата звернення: 27.03.2021).

2. Шевцова Г. З. Синергетичний менеджмент підприємств: моногр. НАН України, Ін-т економіки пром-сті. Київ, 2016. 454 с.

3. Іванова Н.С. Прогнозування забезпечення економічної безпеки національної економіки: регіональний аспект: дис. ... доктор. економ. наук: 08.00.03. Дніпро, 2018. 544. с. URL: <http://duep.edu/uploads/zahisti-disertatsij-2018/23871.pdf>. (дата звернення: 27.03.2021).

4. Управління фінансово-економічною безпекою держави та шляхи запобігання зовнішнім і внутрішнім загрозам: монографія/ А.В Балабаниць, О.І. Гапонюк, М.О. Горбашевська, Л.А. Кислова, В.Я. Омельченко, Л.В. Семкова, В.М. Мацука, К.В. Осипенко, Ф.Л. Перепадя. М., 2020. 223 с. URL: http://repository.mdu.in.ua/jspui/bitstream/123456789/1746/1/upravlinnia_finansovo-ekonomichnoiu.pdf. (дата звернення: 27.03.2021).